

poljoprivrede. Kako bi se osigurao stalan priliv finansijskih sredstava, konferencija je zaključila, neka se predloži nadležnim organima, da se osnuje fond za unapređenje proizvodnje sjemenskog krumpira. U taj fond, koji bi osnovala svaka Republika posebno, uplaćivali bi određeni postotak (konkretno predloženo 1 %) svi oni, koji se bave prometom sjemenskog i merkantilnog krumpi-

ra na veliko. Orijentaciono izračunato za NR Hrvatsku, u fond bi se na taj način moglo dobiti u jednoj godini oko 15-20 milijuna dinara. Taj je prijedlog potpuno opravdan, jer sva trgovačka poduzeća, koja prodaju krumpir za domaće ili strano tržište, uvijek traže samo sortno čist i kvalitetan krumpir, a ne brinu se, kako će se proizvesti bez kvalitetnog sjemena.

C. D.

Iz stranih zemalja

ORGANIZACIJA I ZADACI EKONOMSKIH ISTRAŽIVANJA U POLJOPRIVREDI VELIKE BRITANIJE

Studij poljoprivredne ekonomike, kao primijenjene nauke, započeo je u Velikoj Britaniji u novije vrijeme. Razvojni period te nauke obuhvata zadnjih četrdesetak godina. Njeni procesi sežu međutim daleko unazad. U osamnaestom i devetnaestom stoljeću polažu mnogo pažnje na to, da iz ekonomskih aspekata objasne probleme, koji su bili važni za ekonomiku sela. Taj predmet obuhvatao je poljoprivredu, a imao je i izvjesne poglede na blagostanje seoskih komuna. Rani britanski ekonomisti — Malthus i Mill, posvećuju vrlo mnogo pažnje poljoprivredi. Konačno, početkom dvadesetog vijeka jasno je određen predmet ekonomike agrara, koja je bila tek u razvitku. Kasnije se razvila u niz samostalnih nauka. Najprije su iz te oblasti držana predavanja studentima ekonomike pod nazivom *Gospodarska uprava*. Kasnije se razvija u nekoliko disciplina. Otpočinjje i provođenje istraživačkih radova.

Godine 1913. osnovani su na svakom univerzitetu i poljoprivrednom koledžu posebni odjeli za studij poljoprivredne ekonomike (Department of Agricultural Economics), a na univerzitetu u Oxfordu Istraživački institut poljoprivredne ekonomike.

Godine 1922. na prijedlog Ministarstva poljoprivrede počelo se s

osnivanjem savjetodavne ekonomske službe. Kroz pet-šest godina u svim odjelima za poljoprivrednu ekonomiku na univerzitetima i univerzitet-skim koledžima postavljeni su stručnjaci za ekonomsku savjetodavnu službu (Advisory Economists). Ova služba* danas je već vrlo razgranata i plodna. Povezana je u radu s poljoprivrednom tehničkom savjetodavnom službom.

Klasifikacija tekućih istraživanja u oblasti ekonomike agrara

A. EKONOMIKA PROIZVODNJE

I. Određivanje sredstava, koja se daju za poljoprivrednu proizvodnju

Plan korištenja zemlje. (Ministarstvo poljoprivrede i Škotske odjel za poljoprivredu).

Naučna poljoprivredna politika Britanije (Nuffieldova fundacija).

Komparacija produktivnosti sredstava britanskoj poljoprivredi i eksportnoj industriji. (Manchester).

Utjecaj vanjskog tržišta na sisteme gospodarenja u Britaniji. (Reading).

Problemi gospodarenja prihodima od zemlje. (Nottingham).

Glavni problemi prihoda iz proizvodnje. (Oxford).

II. Ekonomika organizacije i uprave farma

a) Organizacija i upravljanje zemljom, radom i kapitalom. Dohodak i

* Vidj detaljnije o toj službi u *Agro-nomskom glasniku* br. 7., 1955.

uspješnost nacionalne poljoprivredne organizacije. (Oxford).

Uspješnost rada i podsticanje radnika. (Oxford).

Principi uprave, ekonomičnost mehanizacije. (Edinburgh).

Mehanizacija u odnosu na uspješnost rada i ukamaćenje kapitala (Oxford).

Mjerenje produktivnosti i uspješnosti. (Reading).

Držanje zemlje i posjeda i veličina farma. (Reading).

Zamjena konja i povećanje motorne snage u britanskoj poljoprivredi. (Oxford).

Opadanje i zamjena vrijednosti mliječnog stada. (Aberystwyth).

Ekonomska klasifikacija gospodarstava (Scottish Departement).

Ekonomika radne snage i racionalizacija rada. (Neumerous).

b) *Analiza prihoda*

1. *Za farmu u cjelini :*

Uspješnost farma u odnosu na obujam poslovanja. (Oxford).

Konstrukcija indeksa dohotka. (Reading).

2. *Za pojedine grane:*

Ekonomika travnjačke proizvodnje. (Reading); Economics Department, Dartington; Imperio Chemical Industries).

Sistemi, troškovi i stanje ekonomičnosti u proizvodnji mlijeka. (Oxford).

Ekonomika voćarskog gospodarstva. (Oxford i Wye).

Istraživanje troškova proizvodnje: Pšenice, ječma, zobi, sjemenskog lana, krumpira, sijena, hmelja, silaže, sušenja trave, mlijeka, mesnih goveda, goveda, masnih ovaca, ovaca, uzgoja janjaca, proizvodnje i uzgoja teladi, svinja, peradi, konja, traktora. (Razni centri).

c) *Analiza sistema gospodarenja*

1. *Varijacije među sistemima i*

2. *Varijacije unutar sistema:*

Metode i troškovi:

Historijski razvoj specijalnih sistema gospodarenja. (Reading).

Komparativna proučavanja ovčarskog gospodarstva na Exmoor i u Herofordshire. (Bristol).

Ekonomsko i financijsko stanje u Vale Evsham. (Bristol).

Ekonomski problemi brdskih voćarskih gospodarstava. (Newcastle i Glasgow).

Ekonomika hortikulture. (Nottingham; Reading).

B. **EKONOMIKA TRGOVANJA** **(Prometa poljoprivrednih proizvoda)**

I. **Funkcija tržišta**

a) *Analiza rada tržišta i*

b) *Troškovi prihoda trgovine.*

Načini i troškovi trgovanja jajima. (Oxford).

Tržne dobiti kod prometa i prodaje mlijeka. (Oxford).

II. **Ustanove za promet poljoprivrednih proizvoda**

a) *Individualne*

b) *Zadružne.*

Organizacija, djelovanje i uspješni trgovanja farmerskih zadružnih društava. (Oxford).

Poljoprivredne zadruge u domovini i drugim zemljama. (Reading).

c) *Državne i internacionalne.*

Cijene roba kupljenih vani na internacionalnom tržištu; pravilnost (trend) i variranje proizvodnje važnijih prehrambenih namirnica i gomilanje hrane i pridržavanje međunarodnih trgovačkih propisa. (Oxford).

C. **EKONOMIKA DISTRIBUCIJE** **U SVIJETU**

I. **Utvrđivanje prihoda od poljoprivrede.** Poljoprivredni i ekonomski progres. (Oxford).

Ekonomski i društveni odnosi između poljoprivrede i industrije. (Oxford).

Poljoprivredni dohodak, čisti prihod i čisti gospodarski prihod. (Ministry of Agricultural and Scottish Department).

II. **Određivanje**

a) *Zemlja.*

Vrijednost i renta. (Ministry of Agriculture i Country Londowns' Association).

b) *Kapital*

c) *Rad*

Nadnice i poljoprivredni radnici. (Ministry of Agricultural Scottish Department i National Farmers' Union).

d) Organizacija i uprava. (Cambridge).

D. EKONOMIKA POTROŠNJE

I. Prihod i potrošnja
II. Cijene i potrošnja

E. SEOSKA DRUŠTVENA ORGANIZACIJA

I. Seosko stanovništvo
Seoska migracija. (Oxford).
Regrutovanje omladine za poljoprivredu. (Oxford).

II. Seoske ustanove
Socijalno staranje u seoskim područjima na jugozapadu Engleske. (Bristol).

III. Blagostanje sela
Ekonomska i društvena ispitivanja seoskih područja na jugu Oxfordske pokrajine. (Oxford).

Društvena i ekonomska ispitivanja Swaledale. (Leeds).

Kad se baci pogled na taj pregled, pada u oči, dioba rada između pojedinih univerziteta i ustanova. Svaki univerzitet istražuje određene probleme, koje drugi ne istražuju (izuzevši ekonomiku pojedinih kultura, gdje se iste kulture istražuju na više univerziteta, a što je u vezi s različitim zemljišnim i klimatskim prilikama). Kod nas je ponajčešće obrnut slučaj (u svim strukama). Kad se počne istraživati neki problem, onda ga istražuju svi.

Ing. N. Rapajić

JUGOSLAVENSKI IZVOZ DUHANA U ISTOČNE ZEMLJE ZNATNO SE POVEĆAO

U drugoj polovici 1954. i prvoj polovici 1955. god. znatno se povećao izvoz fermentiranog duhana u listovima u zemlje Istočne Evrope. Računa se, da ovaj izvoz iznosi oko 16,6% od ukupne količine i 18,2% od ukupne vrijednosti fermentiranog duhana u listovima, koji se godišnje izvozi iz Jugoslavije.

Ukupna je proizvodnja duhana u 1954. iznosila 64,4 milijuna funti, a od toga je 59% bilo orijentalnog duhana, 26% poluorijentalnog, a ostatak je bio crni duhan za cigare.

Prema predviđanjima duhanskog instituta, proizvodnja duhana u 1955.

god. bit će znatno veća nego u prošloj godini. U tom se smislu i vrše naponi, kako bi se zadovoljili sve veći zahtjevi vanjskog tržišta.

BROJ KONJA, MAGARACA I MULA U SVIJETU SMANJUJE SE, A BROJ STROJEVA U POLJOPRIVREDI POVEĆAVA SE

U 1954. god. nastavilo se smanjivanje broja konja u Sjevernoj Americi, Zapadnoj Evropi, Australiji i Novom Zelandu, ali su se desile samo male promjene u Istočnoj Evropi, Aziji, Južnoj Americi i Africi. — Ukupan broj konja u svijetu, koji iznosi 74,5 milijuna grla, bio je za 1% manji nego u 1953. god., za 1% manji od prosjeka u 1946.—1950. i za 22% manji nego prije rata.

Mnoge zemlje Istočne Evrope, Srednjeg Istoka, Dalekog Istoka, Afrike i Južne Amerike, najveći dio poljoprivrednih radova obavljaju sa stočnom i ljudskom radnom snagom. Međutim, u nekim se zemljama tog područja brzo širi mehanizacija. Tako, na primjer, u Jamaici, Panami, Urugvaju, Argentini, Izraelu i Turskoj sve više preteže traktor, a postepeno prodire i u Peru, Egipat, Maroko i Tunis.

Poljoprivrednici u Sjedinjenim Državama, Kanadi, Vel. Britaniji i drugim Zapadno-evropskim državama, kao i u Australiji, Novom Zelandu, Urugvaju i Argentini postigli su visoki stupanj mehanizacije i veoma su povećali broj traktora.

Farmeri u Sjedinjenim Državama upotrebljavaju 60 do 65% od svih traktora, koji se koriste u svjetskoj poljoprivredi.

Broj traktora u svijetu, koji koriste poljoprivreda (osim Sovjetskog Saveza i Kine) iznosio je 1954. god. oko 6,7 milijuna prema 2 milijuna u 1939. god. Računa se, da se godišnji broj traktora u poljoprivredi povećava za 500.000 komada.

Broj magaraca i mula u svijetu je oko 50 milijuna. Ove životinje su u mnogim zemljama važno vrelo prihoda poljoprivrede. Najviše ih ima u Kini, Grčkoj, Iranu, Iraku, Turskoj, Indiji i Pakistanu. U Braziliji se njihov broj nije promijenio. Međutim, u Sjedinjenim državama se broj smanjio za 69% u odnosu na prije rata. U Italiji je također mnogo manji nego prije rata.

F. G.